



Towards Better Sharing of Cultural Heritage - An Agenda for Copyright reform.  
This document has been translated into Igbo by Ngozi Perpetua Osuchukwu.

*The original English version is the authoritative version on which this unofficial translation is based.*

[Towards Better Sharing of Cultural Heritage - An Agenda for Copyright Reform.](#)

# Maka Ikekorita Ọdibendi nke Kamma - Ebumnobi maka Mgbanwe ikike onye nwe nka ọrụ

Akwụkwọ amụma nke ndi Creative Commons 2022-02-09

Ndi chikọtara ya bụ Brigitte Vézina (Onye nduzi nke Amụma, Ọdibendi mepere emepe na GLAM, Creative Commons). Ndi tinyekwara aka (n'usoro mkpụrụedemede): Susanna Ånäs (CC Finland / CC ExCom nke Global Network Council); Carys Craig (Mahadum York); Rebecca Giblin (Mahadum Melbourne); Shanna Hollich (CC USA); Revekka Kefalea (GLAM Hack); Paul Keller (Communia / Mepee Ọdinihu); Thomas Margoni (KU Leuven); Ariadna Matas (Europeana); Kristina Petrasova (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid / inDICES); Jonathan Poritz (CC USA); Matthew Rimmer (Mahadum Teknuzụ nke Queensland); Melissa Terras (Mahadum nke Edinburgh); Harry Thomass (Mahadum Berlin n'efu); Marteen Zeinstra (Mepee Nederland | CC Netherlands)

Iwu na Creative Commons

Creative Commons (CC) na-emetụta amụma zuru ụwa ọnụ nke na-egbochi ọgbata uhie na nwebisiinka nke ohere zuru ụwa ọnụ na iji ihe ọmụma na omenala eme ihe, gụnyere ihe nketa omenala e nwere na ihe nchekwa onyonyo, ọba akwụkwọ, ebe nchekwa, na ebe ngosi nka (GLAMs). Dịka akụkụ nke mmemme GLAM mepere emepe, CC na-arụ ọrụ iji hụ na mmasị, nchegbu na mkpa ọha na eze na GLAMs n'imezu ọrụ ọdịmma ọha na eze na ndị nwere ikike n'ụzọ ziri ezi.

Ebumnuche na nkọwapụta akwụkwọ iwu a

Ezubere akwụkwọ a ka ọ rụọ ọrụ di ka ogidi na ntụaka maka ọrụ nkwado CC na mgbanwe nwebiisinka na ihe nketa omenala, nke na-elekwasị anya na nsogbu ndi na-abolite na okirikiri dijitalu. Ọ nwere ike ikwado ndi otu CC na mbọ ha na-akwado, na-eduzi ndi na-eme iwu n'ime usoro iwu ha, ma kọwara onye ọ bụla

nwere mmasị na n'isi okwu gbadoro ụkwụ na okirikiri inweta na imegharia omenala na ihe odibendị nke omenala. Ọ nwere oghere i nabata ya n'ime ntuziaka GLAM maka ndị na-eme iwu, nke a ga-agbakwunye na ihe ezi atụ ndụ, ọmụmụ ihe na ndụmọdụ bara uru.

Ọ na-amalite na nchịkọta nke nwebisiinka n'ihe ịma aka nke omume ziri ezi nke GLAMs, ọkachasị ichekwa (nke kachasị site na digitalụ) yana ikesa onyonyo nke dijitalụ na data maka inweta, ijiri na ijikwa ya. Ọ na-edetukwa mmetụta na-akụda mmụọ nwebisiinka n'ihu oke ihe egwu nke ngalaba GLAM. Akwụkwọ akụkọ ahụ na-enye nghọta maka mgbanwe nwebisiinka dị irè na-eleba anya n'ihe ịma aka ndị ahụ, na-elekwasị anya na ohere ndị metụtara gburugburu dijitalụ. Atumatu maka ndozigharị bu n'obi imeputa nkwenye n'iwu na nkwekọ nke mba ụwa yana iji kwado azụmahịa n'oke ala.

Akwụkwọ a na-agba ndị na-eme iwu ume ka ha mata ma kwado ọrụ dị mkpa nke GLAM na ichekwa na inye ndị ohere maka ihe ọmụma na omenala nke onye obula na obodo. Ọ na-akwanye ndị na-eme iwu ka ha na ndị na-enye aka na-emekorita ihe iji hụ na e nwere atumatu doro anya, dị mfe, na ị dị irè nke iwu iji kwado ikekorita ihe nketa omenala ka mma maka odimma nke ọha.

Akwụkwọ a na-enye nkọwa dị elu nke okwu gbasara iwu na, n'ozuzu ya, ọ pụtaghị na ọ na-egosiputa ọndụ dị ugbo a na ụzọ ikike pụrụ iche.

Okwu mmalite - Etu ikike nwebisiinka si eweda ụlọ ọrụ ihe odibendị omenala na nke ọha

GLAM na-arụ ọrụ dị mkpa na obodo

Inweta omenala na ihe ọmụma dị mkpa iji kwado mmesike n'ihe na-eme nke ọma ma obodo.

Osis, ọba akwụkwọ, ebe nchekwa na ebe ngosi ihe mgbe ochie (GLAM) aburula ọnu ụzọ mepere emepe na omenala ụwa ruo otutu nari afo, ma na-arụ ọrụ dị mkpa maka obodo ndị ha na-eje ozi. Ha na-enye ihe onwunwe na ọrụ maka obi uto, agumakwukwo, nyocha na oganihu nke ihe ọmụma ma na-akpali mmeputa ihe na ihe ọhuru na ọrụ nke zuru ụwa ọnu, mmepe mmepe. GLAM bu ụlọ ọrụ ebe ọha na eze nwere ike inu uto ohere zuru ụwa ọnu, nke kachasị na nha nhata iji nweta odidi di iche iche nke omenala na ihe ọmụma. Nke a bu ụzọ isi mee ka ikike nke omenala nwee ikike mmuta yana ukpuru ndi e debere na Mgbako UNESCO metutara. omenala. Ozokwa, "ahumahu omenala na-enyere aka ikpuzi ndi mmadu na-atughari uche, na-emeputa umu amaala na-aruko ọrụ ọnu, na-emetuta obodo na ndu obodo, kwalite ahuike na odimma ma nwee uru akụ na ụba puru iche."

Anyi ekwesighi ileda oganihu siri ike nke ọha na eze anya nke ohere inweta ihe ọmụma na omenala na-egosiputa. GLAM na-akuziri, na-enye obi uto, na-akpali ma na-ewetara ndi obia onu. Site n'ime ka mkpokota ha di maka ọha na eze, na-ekesa ozi, na ije ozi di ka nnoko ọha na eze iji mee arumuka ọha na eze (ma na saiti ma n'intaneti), ha na-enye ndi mmadu ike, site n'ogbo ruo n'ogbo, n'inye ha ihe onwunwe iji tinye aka na isonye na ndu obodo ma na awulite odinihu maka onwe ha na obodo ha. GLAM bu ihe enyemaka iji nweta ebumnuche mmepe na adigide.

Ndi GLAM na-arụ ọrụ ozi mmasi odimma ọha site na idobe ndeko nke ihe nketa anyi nwere na i chekwa ebe ihe mkpokota anyi maka ogbo n'odinihu. Ndi GLAM na-enweta, na-anakota, chekwaa, nyocha, kparita uka,

gosiputa, ma kwalite ohere i nweta arja na akuko ihe mere eme nke mejuputara ihe nketa ahụ. Qbá akwukwo - GLAM niile maka okwu ahụ - bụ "ebe nchekwa akụ nke akuko ihe mere eme na mkpokonata ihe omenala, nke otutu n'ime ha adighizi ebe o bula n'ụwa."

Na mgbakwunye, ebe GLAMs bụ ndi isi n'inye ohere inweta odibendi na oghere onu ahụ, oghere nkekorita dijitalu bu ndi ulo oru azumaahia na-abukari ndi na-ebute uzọ na ya mana ha anaghi esonyeta na uzo na mkpa dika ndi GLAM siri choro ya, nke mere ka o siere GLAM na ndi oru ha ike imeputa ihe na-adigide, ihe ziri ezi ma bakwa uru nke oghere dijitalu na-egosi. Di ka o di n'iji mmasi oha na eze ndi ozọ, o di mkpa na-enwere mgbanwe maka iwulite dijitalu maka oha mmadu kari ichu ego na ahia na ulo oru. Ori COVID-19, nke manyere GLAMs gburugburu uwa imechi oghere anu ahụ ha, ebulitela mkpa a ma gosiputa mkpa di mkpa nke usoro nwebisiinka na-akwado ohere dijitalu GLAM.

Iwu nwebisiinka na-ezighi ezi na-egbochi GLAMs iru oru ha nke oma na gburugburu dijitalu

Na uwa nile, ndi GLAM na-ejiwanye n'iji teknuzu dijitalu oheru na-echekwaa ma na-akwalite mba uwa, na-igunyere na n'itinye ohere nha anya na mkpokota ihe nketa. Agbanyeghi, ha na-eche ihe ima aka nwebisiinka ihu mgbe niile nke na-egbochi ha iji nweta uru nke teknuzu na eweta. Isi oru nke GLAM di ka imeputa (dijitalu) mbiputa nke oru maka nchekwa ma o bu ime ka oru ndi di otu ahụ di maka ebumnuche agumakwukwo, nyocha, ma o bu ihe utọ na-egbochi nke ukwu site na nwebisiinka na-enweghi isi na ohere inweta nke na-adabaghi na oganihu teknuzu na-adabaghi maka afọ nke dijitalu.

Dika omumaatu, GLAM ga-enwerirj ike itinye aka na usoro na-ewe oge yana onu ahia iji choputa okwa nwebisiinka nke oru wee kpochapu ikike o bula tupu ha enwee ike (1) dijitize oru ndi ahụ iji chekwaa ha yana (2) kesaa ha na intaneti. Nke a bu eziokwu karisia ebe nchikota na-aru oru ndi na-adighi aru oru nke oma site n'aka ndi nwere ikike ha ma o bu oru ndi na-adighi na mgbasaa ozi azumahia (nke a na-akpokwa oru na-apu apu na / ma o bu "oru umu mgbei"). Eziokwu ahụ bu na otutu oru nchekwa na nkekorita gunyere ojiji n'ofe oke n'ime oru mgbakwunye nke ochichi nwebisiinka na-eme ka ejighi n'aka na enweghi nghota puta ihè.

N'ihia ya, emeghi otutu ihe omume ziri ezi ma o bu belata nke ukwu ma o bu gbanwee iji kwado iwu siri ike ma di arọ n'agbanyeghi ihe egwu na-enweghi isi nke mmebi iwu. Nke a "na-adopu uche n'oru oha nke ichekwa na ikesa ihe nketa omenala dika uzọ isi nweta ebumnuche mmuta, ikwado usoro ochichi onye kwuo uche ya, na ikwalite mmeputa ihe na nka achumunta ego." Ihe ima aka ndi a na-emebisi mbọ ike nke GLAMs iji nye ohere zuru uwa onu maka inweta ihe omuma na odibendi, yana nsonaazu ndi nwere ike idi na-ebelata mmepe akụ na uba oha na eze, na-eme ka enweghi ahaghi nhata ihe omuma ka njo, na-ebelata odimma oha na eze, na ikpu " oghere ndi ojii nke nari afọ nke iri abuo (20) n'ime ihe nketa dijitalu uwa.

Ihe mgbagwoju anya nke njikwa nwebisiinka na-enweghi ihe doro anya gbakwunyere site na nnukwu ihe egwu, odidi odinala na nchekwa nke GLAM na njikwa ha. Nke a na-egosiputa onwe ya site na onu nchekasi na oyi nke nwebisiinka, nke na-aru oru iji merie ebumnobi nke iwu, di ka ndi mmadu anaghi eji ikike ha ma o bu were ohere eweputara na onodu oyi nke 'iwu. N'ikwu ya n'uzo ozọ, na mgbakwunye na iwu ndi ahụ na-ebuli ihe mgbochi, ikposi n'ihe ize ndu zuru ebe niile maka ihe egwu o bula a na-eche maka iwu na-egbochi GLAMs imezu ebumnuche ha. N'ihia ya, GLAMs na-emechilita onyinye "oghe" na "nchekwa,"

mwebilata mkpuru ihe ize ndu ma o bu ihe gbasara oha, nke gosiputara dika ihe onyonyo na-ezughị ezu nke ihe nketa omenala n'intanetị.

Ihe ngwota bu imeghari na gbanwee ikike nwebisiinka

Dika ekwuru, GLAM na-achokari irube isi n'iwu nwebisiinka mgbe ochie ma o bu enweghi nha nha. Ihe i kwuru chim bu isi nke nwebisiinka, ma o burugodi na nkowa okwui: n' aka nke ozu, a na-enye ndi okike ikike di ka ihe mkpali na ugwo oru maka imeputa ihe maka odimma nke oha mmadu n'ozuzu; n'aka nke ozu, ndi oha na eze na obodo nwere ikike inweta ihe omuma na omenala na inweta ohere nwee obi utu n'ihe bara uba, n'iruji afu nke oha na eze. Nzuko mba uwa nke 2019 nke a kporo na olu bekee World Intellectual Property Organisation (WIPO) nke nwere ogbako omumu ihe nke ihe ndi na-adochigha nwebisiinka azu na mgbochi nke ndi oha akwukwo, ebe nchekwa, ebe ngosi ihe mgbe ochie, na ulu akwukwo agumakwukwo na nyocha mere ka o puta ihè nguzozi nwebisiinka na-anabataghị megide GLAMs, ulu oru ndi ahụ na-edozi, na-elekota, na-echekwa ma na-enyere aka ikowa, ghota, ma kekorita ihe nketa omenala. Usoro nwebisiinka na-ezighi ezi na-eduga n'ibawanye nha anya n'inweta ihe omuma, na-akuda oghere n'ime nnukwu ihe omuma di iche iche nke mmadu ma gbochie ihe omuma e kere taa ka o di echi.

Ndi GLAM kwesiri i nweta ikike nwebisiinka nke na-enye ha ohere inabata nke oma ohere nke teknuzu dijitalu na-enye iji mezu ebunuche ohanze ha wee guzobe onwe ha na oghere dijitalu oha. O buru na usoro nwebisiinka na-aga n'ihu na-emebi mmasi oha na eze, ndi na-eme iwu ga-atufu ohere ha iji kwalite mmebi nke iwu nwebisiinka di ugbo a na-etinye nde mmadu ndi enweghi ihe nchekwa iwu kacha nta iji kwenye ikike ha bu isi iji nweta omenala na ihe omuma na dijitalu. Onye o bu na nwere otutu ihe o ga-enweta site na usoro nwebisiinka nke ogbara oheru na nke ziri ezi.

N'ime akwukwo a, anyi na-esetipu okwu nwebisiinka na-emetuta oru ohanze na oru ndi GLAM na-enye wee tlee akuku asaa ndi a bu isi:

1. Mkpa maka mwepu doro anya na oke na mmasi oha
1. Na-echebe ngalaba oha site na nwebisiinka agbakwunyere
2. Mbelata na enweghi ndoti nke okwu nchebe
3. Mmachi iwu na ogwugwo megide GLAMs na-eme ezi nkwenye
4. Okwu gbasara iwu na ukpuru gbasara okwu odinala, omenala ndi obodo ihe nketa na nkweghachi
5. Amamighe echiche na ihe nketa odinala
6. Mmekorita di n'etiti ikike nwebisiinka na omenala na iwu ihe nketa omenala

Mkpa o di ma doo anya maka mwepu na oke maka mmasi oha

Mwepu na oke na-aru oru di mkpa n'ikwado GLAMs imezu ebunuche ha

Mmasị ọha na mmekọ ọha mmadụ nke ziri ezi nke ọrụ nwebiisinka kwesiri ka e nwee ike ikwalite ohere ziri ezi nke omenala, ọdibendi di iche iche, mmeputa omenala na mmeputa ihe, na imeziwanye omenala onye kwuo uche ya. Ndi a gunyere ojiji maka ebumnuche agumakwukwo, nyocha, ọrụ ọba akwukwo, ohere maka ndi nwere nkwaru, ichekwa ihe nketa odinala. Mwepu na oke (ma o bu "ikike onye ọrụ") na-enye ohere ka eme udi ojiji ndi a n'uzo iwu kwadoro na-enweghi ikike n'aka onye ji nwebiisinka, otutu mgbe na-akwughị ugwo. Ha na-eje ozi iji "nye ike imeputa ihe oheru, kwalite ugwo ọrụ nye ndi ode akwukwo, nwekwuo ohere agumakwukwo, chekwaa ohere maka odibendi na-abughị nke azumahia na ikwalite nsonye na inweta ọrụ omenala." Ma ndi ọrụ ma ndi okike na-enwetakwa uru site na ngwa ewepuru na oke. Ha di mkpa iji nweta nguzozi kwesiri ekwesị nke sistemụ nwebiisinka. Na mba nke omenala iwu nkiti, ha na-ejikari udi "iji ezi omume eme ihe" ma o bu "mmekorita nke oma," na mba nke omenala iwu obodo, a na-akowakarị ha kpomkwem na iwu. Enwere ihe ewepu na ikike akụ na uba na/ma o bu ikike omume (ikike nke njirimara na nke iguzosi ike n'ezi ihe).

Iwu nwebiisinka ole na ole nke mba na-amata nke oma n'uzo ziri ezi, mmemme mmasi ọha nke GLAM na otutu nde ndi ọrụ ha site na mwepu ma o bu oke. N'ebe ha di, ihe ndi ewepuru na-adi oke warara, edoghi anya, na etinyeghi ya nke oma. Dika mkpesa 2019 WIPO edeghari na omume nwebiisinka na ihe ima aka nke ebe ngosi nka, a naghị aghotakarị ihe na mmachi ma o bu jiri ya mee ihe n'ihị ejighi n'aka nke iwu yana onu ahia di elu metutara esemokwu nwebiisinka na igba akwukwo.

Yabu, o di mkpa na-enwere mkpa zuru uwa onu ngwa ngwa iji kwe nkwa mwepu na oke nke odabara na oghere analogu na dijitalu maka abamuru nke GLAM na ndi ọrụ ha, i ji nyere aka n'uzo iwu kwadoro:

GLAM di ka ndi ga-erite uru

- megharja ọrụ maka ebumnuche nchekwa, gunyere site n'enyemaka nke teknuzu dijitalu
- gosi ma gosiputa ọrụ n'intaneti na dijitalu, si otu a hu na ohaneeze nweta ọrụ ndi ahụ
- imeputaghachi ma nye ohere ọrụ ndi ndi nwere ikike ha na-anaghị aru ọrụ ma o bu ọrụ ndi na-adighi na mgbasa ozi (nke a makwara di ka ọrụ umu mgbei na ọrụ ndi na-abughị ndi ahia)
- Binye ọrụ e-dijitalu na ọrụ dijitalu sitere na mkpokota ha
- na-eji ọrụ eme ihe n'onodu okwu ihu oha na iko akuko
- jiri ọrụ maka ebumnuche nhota, nkatu, nleba anya na ihe iji kpa ochi, ejije ihe ochi na iweghari ihe ejije site na okike mbu ya.

Ndi ọrụ / ndi otu oha di ka ndi na-erite uru

- nweta ma jiri ọrụ maka nkuzi, nkuzi ma o bu ebumnuche onwe, di ka nyocha na omumu ihe onwe
- Meputa mbiputa 3D ma kwe ka ojiji na oghere ndi na-emeputa ihe
- ruo ọrụ ederede na ntinye data maka ebumnuche o bu la

- nwee nnwere onwe nke panorama
- mee ka ndi nwere nkwaru nweta oru n'udi enwere ike inweta
- mee mgbanwe mgbanwe di ka remixes na udi odinaya ndi oru meputara.

Ọzọkwa, a ghaghị ijide n'aka na aru oru di ire nke ihe di iche iche, nke putara na a ga-echebekwa ya puo na nkwasị nkwekorita na usoro nchedo teknuzu (TPM) yana na ha kwesiri itinye na ntala oke. Na mgbakwunye, inye ikikere na nkwekorita nke onwe, nke na-adikari ire maka ulo oru kachasi ukwu na nke nwere usoro iwu, abughi ihe dochie anya mwepu na oke nke iwu kwadoro onye o bua.

GLAM di ka ndi na-erite uru na n'ihe mwepu kpomkwem

Nchekwa bu ihe di oke mkpa nke inweta ihe nketa omenala

Ndi GLAM nwere oru bu isi, nke iwu na-enyekari, iji chekwaa ihe nketa maka abamuru nke ogbo di ugbo a na n'odinihu. Nchikota ndi di mkpa no n'ihe izere maka ofufu ya ma o bu mmebi n'ih i otutu ihe kpatara ya, di ka izu ohi, nbibi nke ebumnobi ma o bu n'amaghi ama, tufuo ma o bu ihichapu, nkwasị nke mgbasa ozi nchekwa (gunyere usoro dijitalu), onodu nchekwa ezughi oke ma o bu ihe omume di oke egwu di ka oku na idei mmiri sitere na ya maka mgbanwe nke oke osimiri n'ih i mgbanwe ihu igwe. N'ih i ya, GLAM na-achokari ime nnomi nchekwa nke mkpokota ihe nketa iji dochie oru ndi mebiri emebi yana iji hu na nlanari na inweta ya.

N'ime ikike ndi ahụ na-enweghi oke zuru oke na ikike mmeputakwa, GLAM enweghi ike idetuo (dijitize) oru n'uzo iwu kwadoro iji meputa nnomi nchekwa. Ha nwere ike ichekwa otutu ikike na/ma o bu inye ha ugwo oru (na-esitekarị na ego oha). O baghi uru ikwu na nke a di oke onu, na-akpa ike, na-adikarighi ekwe omume ma o bu, n'otutu n'ime ikpe, agaghi ekwe omume n'uzo ihe onwunwe. O na-emegidekwa ukpuru iwu nwebiisinka nke ikwado mmasi oha na eze na inweta omenala.

Ihe kacha mkpa bu ihu na iwu nwebiisinka na-enye ndi GLAM ohere ime ma chekwaa nnomi nke ihe nketa odinala maka ebumnuche nchekwa. Nke a ga-agunye imeputa akwukwo nchekwa nke oru ha nwere ike inweta na sava ndi ozọ (dika oru na mbinye emeghe), yana ojiji ndi ozọ di n'ime (dika katalogu) na iwe ihe ubi webu. Ekwesiri ihapu mmeghari maka udi ihe nwebiisinka niile maka ebumnuche nke nchekwa (dika maka nrughari oru, nnochi nke oru furu efu, wdg) yana ruo n'oke di mkpa maka nchekwa di otu ahu, na-enweghi mmachi o bua di ka okara, usoro, ma o bu onu ogugu nke mbiputa. Na mgbakwunye, GLAM kwesiri inwe ike iru oru na ndi ozọ (GLAM ndi ozọ ma o bu ndi ozọ ozọ); ekwesighi inwe oke maka ihe ulo oru nwere ike ime mmeputakwa nchekwa n'aha ndi GLAM.

Ngosiputa dijitalu na ihe ngosi oru bu uzo iji hu na inweta mkpokota dipuru adipu

N'ih e gbasara ngosi, ihe ngosi, na nzikorita ozi oha na eze, GLAM nwere ike ichoro ime ihe omume n'intaneti, di ka inye data data nke mmadu niile nwere ike inweta, njem nleghari anya, wdg. , atu ndi nkuzi

na ndi nchoputa na-enweghi ike igba njem iji nweta ihe nketa. E kwesighi inwe oke gbasara udi ikpo okwu eji, ya bu webusaiti ulo oru, ohere intaneti nke ndi ozoo (dika, Europeana, Sketchfab, Flickr Commons); mgbasaa ozi oha, wdg. Nke ewezugara ga-agunye ikike ime reproductions nke oru na ngosi katalogu (na ma usoro analog na dijitalu).

Ekwesiri ihapu ndi GLAM ka ha na ehekwa ma nye ohere oru umu mgbei na oru ndi na-abughia ahia

Oru umu mgbei bu oru nwebiisinka chedoro nke onye odee ma o bu onye ji ikike ya enweghi ike ichoputa ma o bu chota ya. Oru ndi na-abughia azumahia (OOCW) bu oru ndi nwebiisinka ka na-ehakwa mana ha adikwaghia na azumaahia.

Otutu ihe nketa odinala nke GLAMs na-elekota anaghi azu ahia na/ma o bu nwa mgbei. Maka ihe ndi a, sistemuu nwebiisinka na-egosi enweghi mgbanwe yana nnukwu ihe mgbochi na digitization na ime ka o di na ntaneti ebe o na-enyeghi ndi na-edee akwukwo na/ma o bu ndi nwere ikike. Mwepu ga-adiriri iji kwado nnukwu digitization na nnweta oke nke OOCW (ma o bu isiokwu ozoo). Mwepu a ga-ahapuri iji na megharia, okacha mma na-enweghi mmachi mana opekempe maka ebumnuche na-abughia nke azumahia. Otu onodu kwesiri ekwesiri bu na ekwesiri igosi aha onye odee ma o bu onye o bu nwere ikike egosiputara (o gwula ma nke a na-aputa na o gaghi ekwe omume).

Inweta ikike inakota ikike nke oru umu mgbei site n'aka ndi otu njikwa mkpokota na GLAMs na ndi oru ndi ozoo kwesiri inwe nkuda mmuo siri ike di ka ihe ozoo na-abughia mmanye maka ihe ndi a: inye ikike na-abawanye onu ahia azumahia, na-akpata igbu oge na ihe egwu na-egbochi mbu GLAMs ichakwa ma weputa OOCW na nwa mgbei na-aruru site n'iwepu ego o bu nwere oke na oru ndi di otu ahia bu isi. Inye ikike bu nnukwu ihe mgbochi maka onu ogugu ka ukwu nke GLAMs, bu ndi a na-enwetakarigi ego na ulo oru oha na-enweghi ego.

Ndi GLAM ga-enweriri ike ime eLending na igbazinye ego dijitalu na-achikwa

eLending bu omume nke ibinye onye gbaziri ihe akwukwo intneti (ebook) maka obere oge. Di ka eLending na-agunye mmeputa na nzikorita ozi nke ihe, iwu nwebiisinka nwere ike ikpalite, na-akpo maka mkpa maka ihe ndi doro anya maka GLAMs, karisaa ulo akwukwo oba akwukwo, ka ha nwee ike ime ka ndi oru ha nweta akwukwo intneti (ebooks).

Igbazinye ego dijitalu a na-achikwa (CDL) bu usoro nke ulo akwukwo oba akwukwo nwere ike igbazinye otu akwukwo dijitalu site na mkpokota ha nye onye na-agbazinye ego n'otu oge, dika ha na-enye akwukwo anu ahia. N'adighi ka eLending, CDL bu maka oru digitized, o bughia ihe dijitalu muru. CDL na-ebuli ikike oba akwukwo igbazinye ego na-aruru oru, si otu a na-eme ka usoro igbazinye ego niile na-aruru oru nke oma na nke ziri ezi. Ekwesiri inye ndi GLAM ike ka ha buru ebe nnweta bara uru maka nnakota ego oha. Iwu nwebiisinka kwesiri ikwado omume nke CDL ma hu na usoro iwu di n'onodu iji kwe ka omume a kwadoro.

Ekwesiri ihapu GLAM ka ha tinye aka n'okwu oha na mkpesa akuko

Ewezuga gbasara okwu oha na iko akuko ihe omume di ugbu a di mkpa nye GLAMs, na-atule omume ha - odinaya ha nwere ike igosiputa, gunyere okwu oha ma o bu ihe akuko, mana ihe omume ha nwere ike inabata, yana ihe nkwukorita metutara ha nwere ike iweputa ma o bu tinye ya.

Ekwesiri ihapu ndi GLAM ka ha jiri oru maka ebumnuche nnota, nkato, nyocha na ihe kpa ochi, ejije ihe ochi na iweghara ihe ejije site na okike mbu ya

Ewezuga maka ebumnuche nke nnota, nkato, nyocha na ihe iji kpa ochi, ejije ihe ochi na iweghari ihe ejije site na okike mbu ya bu ihe kacha amasi GLAM maka oru abuo ahu ha na-eme yana maka oru ha meputara onwe ha. Otu onodu kwesiri ekwesiri bu na ekwesiri igosi isi mmalite, gunyere aha onye edemede, ma o buru na nke a putaghi na o gaghi ekwe omume. Onodu ozoo kwesiri ekwesiri bu na ojiji ahu ga-adiriri n'usoro omume ziri ezi ma kwenye naani ruo n'oke achoro (dika nkato, nyocha, wdg).

Ndi oru GLAM di ka ndi ga-erite uru

A ga-ahapuri ndi GLAM ka o mee mmemme maka agumakwukwo, nkuzi, omumu ihe na ebumnuche nyocha

Otu GLAM na-enye ndi oru ha (ndi mmadu n'otu n'otu, ulo oru ma o bu otu) ohere ime nyocha, agumakwukwo, na ihe omume ndi ozoo na-abughi nke azumahia nke na-ekwesighi ibu n'okpuru mmachi nwebisiinka, ka a na-eme ha maka odimma oha. Mwepu na oke maka agumakwukwo na-achoo itinye ikike nwebisiinka maka agumakwukwo na-eme ka o kwe omume iji oru maka ebumnuche mmuta na-enweghi ikike site n'aka onye ji ikike (yana ma o bu na-akwughi ugwo). Mwepu metutara agumakwukwo di iche iche n'ofe ikike yana n'ozuzu na-enye ohere ufodu ejikotara onu na omumu ihe, nkuzi, ojiji nkeonwe ma o bu nkeonwe na nnota. N'obodo ufodu, a na-anabata ojiji ndi a n'okpuru nkuzi nke ime ihe n'uzo ziri ezi ma o bu iji ziri ezi. Ha na-etinyekari aka n'ihe gbasara ikike mmeputakwa, mbiputa, arumoru, na nzikorita ozi (gunyere nzikorita ozi n'intaneti). Ufodu iwu na-enye maka ikike mmanye (jiri ikike mgbe niile na ikwu ugwo ugwo ikike nke iwu kwadoro) maka mmeghari na mmeghari maka ebumnuche mmuta.

Ewezuga na njedebe maka agumakwukwo, nkuzi, agumakwukwo na ebumnuche nyocha di mkpa n'otutu onodu, ebe o bu na ihe nketa odinala nke GLAM na-anochi anya akurungwa di oke mkpa maka mmepe onwe onye na ozuzu ulo akwukwo, agumakwukwo, omumu, yana nyocha sayensi na agumakwukwo. Dika omumaatu, ha na-ekwe ka GLAMs nye umu akwukwo na ndi nchoputa na-enweghi ike inweta ha ozugbo. GLAM na-emekwa ka mbinye ego n'etiti ulo oru kwe omume ma na-enye ohere mpaghara inweta ihe ndi na-ebikari na ulo oru di anya.

A ga-ahapuri GLAM ka ha biputa 3D wee kwe ka ojiji na oghere ndi nruputa

Na-mbawanye, GLAMs na-anabata oghere ndi na-emeputa ihe na oghere ohuru ndi ozoo (di ka ulo nyocha, oghere hacker, na ulo ahia teknuzu) maka abamuru ma ndi oru ha na ndi oru ha, ma maka nchekwa ma o bu ebumnuche okike. Ndi GLAM ejirila mbiputa 3D mee mbiputa na mweghachi nke oru ihe nketa odinala (mgbe ufodu oru ndi di otu ahu na-adi n'oha oha; n'oge ndi ozoo, a ka no n'okpuru nchebe nwebisiinka). Omume ndi di otu ahu akowaputala ufodu adighi ike di n'iche nwebisiinka, okachasi n'ihe gbasara



nchekwa maka GLAM. Ojiji nke 3D nke ndi GLAM na-ebiputa akowaputala mkpa o di maka mmelite mwepu nwebisiinka.

Nchikota GLAM ga-adi maka ederede na ngwuputa data

Ngwuputa ederede na data (TDM) bu usoro nke inweta ozi site na ederede igwe nwere ike igu. Okwesiri iburu n'uche na omume TDM anaghi etinye aka mgbe niile n'iji ikike nwebisiinka eme ihe. N'ih na e nwere otutu uzọ di iche iche maka iduzi TDM, ma o na-emetuta mmega ahụ nke naani ikike nke onye ji ya ga-adabere na ikike, udi oru Ngwuputa a kapiri onu, yana ma data di n'okpuru o di n'okpuru ikike nwebisiinka ma oli. Dika omumaatu, ufodu ikike nwere ike iche na TDM bu omume mmeputakwa, yabu enwere ike icho ikike site n'aka onye ji aka nri. N'ime ikike ndi ozo, TDM nwere ike idaba n'okpuru ewepu, di ka iji ziri ezi, na nke a na-achoghi ikike. N'ime ikike ndi ahụ ebe TDM na-akowaputa ikike puruiche nke onye ji ikike, ewepu ga-adiriri iji nye onye o bu la ohere ime nyocha data maka ebumnuche o bu la, azumahia ma o bu na o bughị, na-enweghi ikike n'aka ndi nwe ya.

GLAMs na oha na eze ga-erite uru na nnwere onwe nke panorama

Nnwere onwe nke panorama na-ezo aka n'ikike ise na ibiputa foto, vidiyo, ma o bu ihe nkiri nke oru, okachasi oru ulo ma o bu ihe okpukpu (mana mgbe ufodukwa udi oru ndi ozo di ka akwukwo edemede ma o bu oru nka), nke di na-adigide adigide n'ebe oha na eze, di ka wezuga ikike nke mmeputakwa na nzikorita ozi oha. Mwepu a di oke mkpa maka GLAMs, ebe o na-elekwasị anya na oghere oha ebe ihe nketa omenala gosiputara ma o bu di ugbu a. O buru na enweghi isi, ndi oja na oha na eze ga-akpachapu anya nke ukwu n'ihu na nka n'oha oha adighi echekwa ikike nwebisiinka tupu ha ebiputa foto nke nka, na-etinye ibu na-enweghi isi n'oha na-emegide oru nka na ebe oha. Mwepu ekwesighi ibu naani na oghere di n'ezikamakwa gunyere oghere mechiri emechi, o buruhaala na o na-enweta ya maka oha na eze, dika nkowa sara mbara nke ihe mejuputara oghere oha na-ejere oha mmadu ozi. O kwesiri ikpuchi udi ojiji o bu la, azumahia ma o bu na o bughị.

GLAM ga-enweriri ike inye ndi oru nwere nkwaru ohere n'uzo iwu kwadoro

Nkwekorita nke WIPO Marrakesh Treaty nke afọ 2013 maka ihe ndi di mkpa iji hu na inweta oru maka ndi nwere nkwaru bu nnukwu nzokwu na-aga n'ihu n'uzo ziri ezi, ma o di mwute ikwu na o bu naani akwukwo ogugu na ihe ndi e biri ebi. Ndi na-eme iwu kwesiri iwere nzokwu siri ike n'ikwado maka ihe ndi na-enye ohere maka GLAM di ka ulo oru nyere ikike imeghari n'udi a na-enweta ma nye ohere inweta udi oru ndi ozo (dika, nka, egwu, na oru odjyo), na-eme ka o di mfe inweta otutu udi ndi ozo. nke oru. Dika omumaatu, Australia nwere ikike nwebisiinka maka GLAM na-enye ndi nwere nkwaru ohere. Ozokwa, o nwere nchekwa nchekwa ziri ezi emebere iji nye ohere oru nwebisiinka maka ndi nwere nkwaru. Ufodu GLAM na-emeputa ihe ngosi tactile iji mee ka oru ha dikwu mfe maka ndi bjaranu nwere nsogbu anya.

Na mgbakwunye, o di mkpa inwe usoro iji gbochie udi oru ngalaba oha emeputara maka ebumnuche nnweta ino n'okpuru nchedo nwebisiinka yana site na ndi mmadu n'otu n'otu ma o bu ulo oru na-eme udi inwetanwu na-azoro ikike. Opekempe, udi oru ohuru emeputara maka ebumnuche nnweta site n'aka ulo oru enyere ikike kwesiri idi n'okpuru otu oke na ewepu dika oru ndi di n'okpuru.

Ngwakọta na ọdịnaya ewepụtara onye ọrụ

A ga-ahapụriri ndị ọrụ GLAM ka ha na-emepụta ngwakọ egwu na ọdịnaya nke e ji arụ ọrụ (UGC) yana iji nyere ndị ọzọ aka ime ya. UGC na-arụta aka na ọdịnaya (onyinyo, ederede, vidiyo, ọdiyo, wdg) nke ndị ihe GLAM na-amsi na ndị ọrụ ndị ọzọ mepụtara, site na imeghari ma ọ bụ na-emeghari ọdịnaya dị na ikekorita ya na ntaneti. UGC nwere ike igụnye, dika ọmụmaatụ, katalogu na ihe mgbasazi, ọrụ mkpokọta na ihe ndị na-emepụta ihe na-emepụta ihe site na nchikọta, wdg. Ọ bụ ezie na imepụta ọdịnaya site na ndị ọrụ nwere ike iputa ikike nani, usoro mmepụta na njedebe na-abụkarị mgbanwe dị ukwu na ihe okike ha bụ. bara uru n'odibendi na nke ọha na eze ruo n'ókè nke ojiji nke na-eduga na UGC kwesiri kpuchie ya ma ọ bụ mmachi.

Ihu na nkwa iru ọrụ nke eweugara dị ire

Iji ruo ọrụ nke oma, ewepuru ga-aburiri iwu na (1) itinye n'oru na ntala oke, (2) echebe ya puo na nbibi nkwekorita, yana (3) agaghị emebi usoro nchedo teknuzu (TPMs). Ọ dikwa mkpa iburu n'uche na ikike inye ọrụ ikike abughi ihe ngbanwe maka ihe ndi amanyere iwu.

Ndi GLAM ga-enweriri ike irite uru na nwewepuga n'ofe oke

A na-agbasasi akwukwo omenala na ihe arja nke mkpokota GLAM mgbe ufodu n'ofe ala mba n'ihi usoro di iche iche nke akuko ihe mere eme: ibu agha, colonialism, ikwaga, wdg. Nke a na-eme ka o siere ndi oru ike inweta na iji ihe nchikota ndi ahụ maka nyocha ma ọ bụ ebumnuche ndi ozo, ebe iwu nwebisiinka bu mpaghara. Ozokwa, oru digitization di oke onu ma na-agunyekari mmekorita nke otutu ndi mmeko na mba di iche iche.

Enweghi nkweko zuru uwa onu na nwezuga di iche iche na-eweta ihe ima aka na-enweghi isi maka ojiji na oru ndi a na-agafe agafe. Na-adota mkpali sitere na lwu nke ise nke WIPO Marrakesh Treaty, ekwesiri inwe nkwardo nwebisiinka izugbe na-enye ohere iji gafere oke.

Nkwekorita ekwesighi ikagbu ihe nwepuga

N'oge a, otutu GLAM na-ekpochi n'ime nkwekorita (karisa nkwekorita ikike) nke na-ewepu n'uzo doro anya ike ha idabere na ndi ozo na-eme ihe omume ha; di ka omumatu, ewepuru ekwenyere n'okpuru WIPO Marrakesh Treaty na mgbe ufodu na-enweghi isi na nkwekorita. Nke a megidere leta na mmuo nke nwebisiinka iwu. Ewepula na oke niile ga-echeberiri site na mbughari nkwekorita. N'ikwu ya n'uzo ozo, o nweghi usoro nkwekorita nwere ike inwe mmetuta nke ibelata ma ọ bụ kagbuo ojiji enwere ike ime site na idabere na ewepu.

Usoro nchedo teknuzu agaghị ewepu ihe ndi ozo

A na-egbochi GLAM mgbe ufodu iji oru maka ebumnuche ziri ezi n'ihi usoro nchedo teknuzu (TPM), di ka oru dijitalu echedoro paswodu, akara mmiri, ma ọ bụ oru dijitalu akpochiri ozo. Dika omumatu, ha nwere ike ha agaghị enwe ike imeghari, maka ebumnuche nchekwa, nke oru ndi TPM kpochiri. Nke a nwere ike ibu n'ihi mmachi abuo nke teknuzu - enweghi ngwa oru iji mebie ya, ma ọ bụ enweghi uzo isi nweta ngwa oru maka ndi nwere ya - yana iwu, n'ihi na oru ahụ n'onwe ya nwere ike buru iwu na-akwadoghi obulagodi ma o

bụrụ na ewepu ma ọ bụ mmachi. Òtù Komunja kwuru otu nnyocha e mere na Europe nke 2016 nke chọpụtara na otu ụzọ n'ụzọ atọ nke ndị ọrụ na mpaghara agụmakwụkwọ enweghị ike inweta ihe nwebisiinka, nke e kwere ka ha jiri ya mee ihe n'ihị dī iche iche, n'ihị TPM.

Ojiji nke TPM, njikwa ikike dijitalu (DRM) ma ọ bụ mmachi nka iji kagbuo ewepu na mmachi na-emegide ụkpụrụ ọhaneze nwebisiinka ma na-emebi ebumnuche nke ụkpụrụ nwebisiinka na-agbanwe agbanwe.

Agaghị eji TPM jikwaa, kpachie, gbochie ma ọ bụ metuta mmemme yana ojiji ndị anabatara n'okpuru mwepu ma ọ bụ oke. Ya mere, iwu ga-enyeriri na a ga-ahapuri igbagha TPM maka iji ọrụ iwu kwadoro, iji mee ka mmege ahụ dī iche na njedebe, gụnyere, dika omumaatu, mmeputakwa maka ebumnuche nchekwa, yana igbochi mmetuta ojojọ nke imechi ngalaba ọha. ihe n'azụ usoro teknuzụ. Ọ ga-abụkwa nke iwu kwadoro maka GLAMs inye ngwaorụ na ọrụ ndị na-enyere aka igbagha TPM maka ebumnuche nke iji ọrụ adighi emebi emebi. Ebe ewepuru nwebisiinka yana ogu DRM ma ọ bụ TPM, nke mbụ kwesiri imeri. A ga-ewere TPM na DRM nke ga-egbochi ọ joyu nke ewepu agaghị ekwe omume.

Inye ikikere abughị ihe ngbanwe maka ndi ewepu

Ọtutu ewezugara na-echekwa ikike nke ndi a na-atule ya na mmekorita nke ikike na-abughị ikike nke ewepu, yana ikike nwebisiinka. N'ihị ya, ewepu bụ ikike onye ọrụ ma ọ bụ ikike ojiji; ha na-edobere ntọala amanyere iwu maka ihe ndi ọrụ nwere ike ime na opekempe, mgbe mgbe iji jeere ikike ndi bụ isi na ụkpuru bụ isi nke ọha mmadu. Ikikere na-enye ndi otu aka n'aka mgbe ejiri ya mee ihe n'usoro ihe omume kariji nke kacha nta nke ikike onye ọrụ chekwara. Di ka nke a, ha abuo bụ akuku nke otu usoro na otu enweghi ike dochie nke ozọ. Usoro nke ga-adabere naani na inye ikike ga-agonari ikike ndi bụ isi na ụkpuru mmekorita ọha na eze di mkpa, karisja ndi nwere obere uru. Usoro nke dabere naani na mwepu ga-agonahu otutu ojiji odinala na aku na uba karija nke ndi otu ọha na eze nwere ikike ime. Ha abuo ga-aruko ọrụ onu. Ma ọ di mkpa ighota na ojiji anaghị emebi iwu nke kariji oke ikike ndi nwe nwebisiinka achoghi ikike. Enwere ike iji nhazi ikike iji gbasaa obosara nke ihe ndi ọrụ nwere ike iji ọrụ echedoro mee n'uzo iwu kwadoro; enweghi ike iji ha kpachie ikike nke ndi ọrụ iji ruo ọrụ ndi a n'uzo iwu kwadoro.

Na-echebe ngalaba ọha site na nwebisiinka agbakwunyere

Oru na ngalaba ọha na-abukari akuku di mkpa nke mkpokota GLAM. Nkesa mepere emepe nke GLAMs nke odinaya ngalaba ọha nwere ike imeghe imeputa ihe na-enweghi njedebe ma kwe ka ojiji mmeputa na-eduga na oganihu omuma. Mgbe GLAM na-ekesa ọrụ ọha na eze, onye ọ bula nwere ike iji ha mee ihe ma wuo n'elu ha iji meputa ihe ọhuru na nke a na-atughi anya ya. Ọ di mkpa iburu n'obi na okèala ọha na eze abughị otu ebe niile n'ụwa. N'ihị na okwu nchedo di iche iche, yana n'ihị na ufodu ikike na isiokwu nwere ike idi na ufodu obodo ma ọ bughị na ndi ozọ, ihe bụ ma ọ bụ ihe na-adighi echebe site na nwebisiinka nwere ike idi iche na ikike ikike. N'uzo di mwute, ngalaba ọha na-enwe nrugide siri ike n'ihị (1) mgbasawanye nke nchedo nwebisiinka site na iwu yana (2) nzoro ikike nwebisiinka na-ezighi ezi n'ihē gbasara ngalaba ọha.

N'ụwa niile, a na-ekputa ikike nwebisiinka ọhuru yana igbatị ikike ndi di adi na-enweghi ntughari kwekoro iji chekwaa ma ọ bụ kwalite odimma ọha. Otutu mgbe, ndi omebe iwu ga-arurita uka, na-enweghi ihe

akaebe ma ọ bụ ihe ezi uche dị na ya, na nchebe nwebisiinka siri ike ga-eduga n'inwe ihe okike na ọndụ ka mma maka ndị na-ese ihe. Ọbịbịa nwebisiinka a na-agbasawanye mgbe niile na ụdị ikike enyere ndị okike na-enweghị usoro ngbanwe ọ bụla iji kwado ọdịmma ọha na eze na ichekwa mpaghara ọha bụ ihe egwu. Inye ikike ọhụrụ na-ebuli nchegbu dị mkpa gbasara oke ikike na-eduga na nchebe na oke (ọkachasị site na igba akwụkwọ), nke nwere ike inwe mmetụta na-adighi mma na mmepụta ihe, ihe ọhụrụ na inye ngwá ahịa ọha. Nkwanye dị otú ahụ na-aga n'ihu na-aga n'ihu n'ikwalite ikike dipụrụ adịpụ na-agbagwoju anya na ubi dị mgbagwoju anya, na-emetụta ọha na eze na-adighi mma, ma na-ebelata oke ikike ndị mmadụ inweta na ijighachi ihe nketa omenala.

Ọzọkwa, ọtụtụ GLAM (yana ndị na-ebiputa azumahia na ụlọ akwụkwọ ikike ihe onyonyo nke na-edezi ọdịnaya GLAM) ka na-etinye aka na ezighi ezi na mgbe ụfọdụ omume iwu na-akwadoghị nke izorọ ikike maka mmeghari dijitalu nke kwesiri ntukwasị obi (nke na-abughị nke mbụ) na ngalaba ọha. na-akpaghasi na nsogbu. Nke a na-eme ka mgbachị ọzọ nke ngalaba ọha na-egbochikwa iji ohere ọzọ eme ihe. N'uzọ dị mwute, omume GLAM na-ekwekoghị ekwekọ metụtara (enweghị) ikike maka nrụpụta dijitalu nke ọrụ na-emetuta mkpebi gburugburu digitization, ihe egwu na-ekpochi mkpokota n'ime ogige nwebisiinka nke abụọ wee meputa ọgba aghara n'etiti ndị ọrụ na ndị na-ejigharị ya arụ ọrụ..

Ọndụ ahụ ka na-arurịta ụka na UK, nwere oke njide mmetuta na US wee biri na ọkwa EU na nnabata nke Nkeji edemede nke iri na anọ (14) nke EU na nwebiisinka n'ime digitalu nke ahia nwere onwe (Copyright in the Digital Single Market) (CDSM). Nkeji edemede iri na anọ (14) kwuru na ọ nweghị ikike ọhụrụ nwere ike ibilite na mmeghari nke ọrụ nka nke dị na ngalaba ọha, ọ gwula ma a na-ewere mmepụtakwa ndị dị otú ahụ na mbụ (ya bụ, na-anochite anya okike ọgụgụ isi nke onye edemede). Ebumnobi nke European Commission bụ ikwe ka “ndị ọrụ kesaa mbiputa nke ... ọrụ nka na ngalaba ọha na-eji iwu zuru oke.” Nguputa nke iri asaa nke CDSM (Recital 70 CDSM) na-akowaputa na “nke a agaghị emetuta omume ụlọ ngosi ihe mgbe ochie, di ka ire akwụkwọ ozi.

A ghaghị imezu ihe doro anya na ọkwa zuru ụwa ọrụ. Ọ dị oke mkpa na iwu nwebiisinka na ikike ọ bụla, yana ụkpụrụ omume na nkwekọrịta nkwekọrịta gbasara digitization nke mkpokota GLAM, machibido n'uzọ doro anya onye ọ bụla izorọ nwebisiinka (ma ọ bụ ikike ndị metụtara ya) maka mmeghari dijitalu kwesiri ntukwasị obi nke ọrụ ngalaba ọha. Ọrụ ngalaba ọha digitized ga-adiriri na ngalaba ọha. Ọzọkwa, iwu a ga-ekpuchiriri ụdị ọrụ ma ọ bụ isiokwu niile, di ka ọrụ nka (gụnyere ọrụ nka), ọrụ egwu (gụnyere akwụkwọ egwu) na ndekọ ụda, ọrụ edemede (gụnyere ihe odide), ọrụ audiovisual, ọrụ archeological na foduru, yana maapu.

Mbelata (anaghị agbatị) oge nchekwa

Ikike nwebiisinka kwesiri igba ume imeputa ihe na mmuta, ọ bughị igbochi ha. Mgbe a kwadoro nke oma, ikike nwebisiinka na-arụ ọrụ iji hụ na ikike na mmasi enyere ndị okike na ọha na eze na-arụ ọrụ ha nke ikpali mmeputa ihe na ikwalite ohere omuma na ikekoriata. Usoro nwebiisinka kariri akari na-egbochi ike anyi imalite na irughari odinaya okike. Ọrụ di egwu egosila na akwukwo ndi di mkpa n'odinala adichaghi adi na mba ndi nwere ogologo okwu karja ndi di mkpumkpụ.

Enweghị ihe kpatara nchebe nwebiisinka ga-adịru ogologo oge ọ dịlari, ma ọbụghị na a ga-agbatikwu ya. Igbatị oge nchebe na-eduga n'ọhụụ dị egwu nye ọha mmadụ nyere ọrụ nke ọha na eze dị ka ebe nchekwa nke ihe nketa omenala dị ka ihe okike nke okike nke oge a na-adabere. N'ezie, a ghaghị ibelata okwu nchebe nke ukwu. Ihe dị nkenke nke ndị ọkachamara n'ihe banyere akụ na ụba gbara n'ikpe 2002 nke di n'etiti Eldred na Ashcroft nke Ụlọikpe Kasị Elu nke United States gosiri otú ọnụ ahịa nke igbatị oge na-eri si dị arọ kari. N'ime akwụkwọ 2009, onye na-ahụ maka akụ na ụba Rufus Pollock mere atụmatụ na okwu nwebisiinka kacha mma bụ ihe dị ka afọ iri na ise (15).

Usoro nwebiisinka ogologo na-enweghị ezi uche na-emetụta ngalaba GLAM na-adighi mma. Site na ikike nwebisiinka guzobe ọtụtụ ihe mgbochi na-enweghị isi na-egbochi mgbasaa nke ihe ọmụma na ọdịbendị n'efu, igbatị ogologo ya na-efe efe n'ihu mbọ amụma emere iji nwekwuo ohere inweta ihe ọmụma n'oge nsogbu na mbọ obodo iji belata mmetụta nke ọrịa ahụ. Ikike nwebiisinka kwesiri igbalị ikwalite ngalaba ọha siri ike na nke ga-enweta n'ụwa niile maka agbamume nke n'ihu imepụta ihe na mmepepụta omenala.

Ibelata mmachi na ọgwụgwọ megide GLAMs na-eme ezi okwukwe

Ọ dị oke mkpa imachi ihe egwu dị na ụgwọ maka GLAM yana ibelata echiche ọ bụla (enweghị ntụpọ) nke ihe egwu. N'igbata na ihe omume GLAM nwere ike itinye aka na ikike nke ndị nwe nwebisiinka, ikike nwere ike isi ike ichekwa, yana na ndị ọzọ na-achọkarị mkpebi nke iwu kwadoro, GLAMs kwesiri ichebe n'ihe ize ndụ nke nnukwu ntaramahụhụ ego maka omume ndị e mere, karịsịa ebe ha na-eme ihe na-enweghị, ebumnobi nke uru na/ma ọ bụ ebe ọ bụ ihe ezi uche dị na ya ka onye na-eme ihe n'aha GLAM kwenye na emere omume ahụ n'uzọ iwu kwadoro dika mmachi nwebisiinka ma ọ bụ wepụrụ. Dika ọmụmaatụ, usoro iwu kwesiri imachi n'uzọ doro anya ọgwụgwọ maka mmebi iwu na iwu yana/ma ọ bụ tinyin okpu na mmebi iwu dika ụzọ isi chebe GLAM site na mmachi obi ọjọọ na-enweghị isi.

Okwu gbasara iwu na ụkpụrụ gbasara ikike omenala, okwu ọdịnalala, ihe nketa omenala ụmụ amaala na nkweghachi

Dị ka atụmatụ CC si kwuo, "omume nkekorita mmeghe nwekwara ike imebi ya site na nchegbu ụkpụrụ omume... Iji hụ na onye ọ bụla nwere ike irite uru nke usoro nkekorita mmeghe zuru oke, anyị ga-anakwere usoro multifrontal, nhazi, nke sara mbara nke na-agafe ikike nwebisiinka. "Nke ahụ bụ otu n'ime ihe mere atụmatụ maka ndozigharị iwu nwebiisinka na ngalaba GLAMs kwesiri ileba anya ọ bụghị naanị nke iwu kamakwa okwu gbasara ụkpụrụ, gụnyere ndị metụtara ihe ọmụma ọdịnalala, akụ ọgụgụ isi obodo, na ihe nketa omenala. Ndị GLAM nwere ọtụtụ ọrụ na ọrụ dị iche iche gbasara ihe nketa omenala ụmụ amaala, ọkachasị n'ihe gbasara ajụjụ gbasara nloghachi na nkweghachi.

Ọtụtụ GLAM na-agbasi mbọ ike ime ka ọha na eze nweta mkpokọta ihe nketa omenala. Maka ụlọ ọrụ ndị a, inye ohere inweta ihe ọmụma na omenala bụ akụkụ bụ isi nke ọrụ ha na ọrụ ọdịmma ọha. Ọtụtụ ụlọ ọrụ na-edezi ma na-eme ka nnaọta ihe nketa ọdịnalala dị na ntanetị na mbọ iji chekwaa ma kesaa ngwa ọdịnalala n'ihu ọha. Mmepere GLAM mepere emepe na-ekweta ozi a ma na-akwalite ụlọ ọrụ a, na-enyere ndị GLAM aka ime ihe kachasị na ikikere nke CC na ngwaọrụ iji kwurita ihe ndị ọrụ nwere ike iji ihe dijitalu mee.

Megharia nnwere onwe jikotara na ngwa ngalaba oha, ma kwalite site na digitization, nwere ike ikpalite esemokwu ma a bja n'ihe nketa omenala umu amaala. Iwu nwebiisinka di adi, nke gbadara n'echiche na ukpuru odida anyanwu, anaghi echebe nke oma okwu odinala ndi amaala, ma o bu na-egosiputa nke oma ma o bu na-ekwuputa ukpuru omenala umu amaala. Site na ndabara, otutu udi ihe nketa umu amaala ma o bu "okwu odinala odinala" (nke nwere ike igunye ihe nzuzo, ihe di nsọ, ma o bu odinaya nwere mmetuta) ka a na-ewere na ngalaba oha na-ezighi ezi n'okpuru iwu nwebisiinka. uzọ e si emeputa okwu odinala odinala, na-ejikota onu ma na-ebufe site n'ogbo. Usoro ntozu nwebiisinka, di ka mmalite na odee, na-adakarị n'echiche umu amaala nke imeputa ihe na nlekota n'ihe nketa omenaala obodo. N'ihe gbasara ohere mepere emepe nke nchopta ndeko nke odinala mmadu (ethnographica) (aku omenala a na-ahu anya na nke a na-apughị ihu anya nke echekwara na ebe ngosi nka ethnological), ajuju na-ebilite ka esi ahazi ohere inweta. Isi na mkpebi maka inweta bu agwa nke aku omenala o bu. O nwere ike idi ka ihe nketa di otu ahu di n'efu maka iji na iji ya eme ihe, mgbe n'ezikwu nke a nwere ike o gaghi adi. Ikwenye okwa inweta na ojiji a na-ebute nchegbu gbasara ukpuru nke a ga-atuleriri.

Iwu nwebiisinka di adi, nke gbadara n'echiche na ukpuru odida anyanwu, anaghi echebe nke oma okwu odinala ndi amaala, ma o bu na-egosiputa nke oma ma o bu na-ekwuputa ukpuru omenala umu amaala. Echiche nke "ngalaba oha" di mkpa n'ime njedebe nke usoro nwebisiinka. Yabu, ebe enwere ike were ihe nketa omenala umu amaala dika ngalaba oha n'okpuru iwu nwebisiinka, wee nweere onwe ha iji, ikike na odimma ndi ozọ ka nwere ike itinye aka na ya, sitere na isi mmalite di iche iche. Ndi a gunyere mmachibido iwu ndi ozọ di ka ikike nzuzo, ikike ikike ogugu isi ndi ozọ (gunyere ikike sui generis iji chebe okwu odinala), yana ikike mmadu, yana iwu na ukpuru odinala umu amaala. Na omume, nke a putara na inweta na ojiji nke ihe ndi amaala nwere ike kpachapuru anya, na ezi omume, na mgbakwasị ukwu achotara na mpuga sistemụ nwebiisinka. N'ihu na echekwaghị ikike na odimma ndi a n'okpuru iwu nwebisiinka, enyeghi ha ikike n'okpuru ikikere na ngwaoru CC, nke na-aru ru naani n'ime sistemụ nwebiisinka. Nke a putara na usoro ma o bu onodu di iche iche maka inweta na ojiji dabere na ikike, mmasi, ma o bu ochicho nke umu amaala anaghi ekwuputa nke oma mgbe i na-etinye ikike na ngwa CC naani yana na usoro ndi ozọ nwere ike imasi mma iji gosiputa nke oma onodu metutara inweta na ojiji. nke omenala omenala okwu. Onodu obodo, usoro nnye aha sitere n'ike mmuo nsọ nke Creative Commons, ka emebere iji lebara okwu a anya site n'ikpasa ndi na-ejighari ru aka na usoro iwu mpaghara nke obodo hiber

Ndi GLAM no n'onodu di mkpa iji mee ihe na-arusi ru ike iji kwado odimma na ukpuru omenala umu amaala. Site n'iche echiche, ime mkpebi na nkwanye ugwu, GLAMs nwere ike ime ka usoro omume nke ihe nketa omenala, gafere ngwa nke iwu nwebisiinka omenala na mkpebi nke okwa ru oha na eze. GLAM kwesiri iburu n'uche ikike na mmasi nke ndi amaala, okachasi gbasara digitization, inweta, na ijikwa ihe nketa omenala umu amaala. Otu uzọ na-aga n'ihu ga-abu mmepe nke usoro maka nchikota nchikota nke nchikota (nke ndi okachamara sitere na obodo sitere na ndi ru GLAM si mba ebe a na-enwe udi omenala).

Otutu edemede nke UN maka ikike umu amaala nke afo 2017 (Declaration on the Rights of Indigenous Peoples 2007) (UNDRIP) metutara nwebisiinka, ihe nketa omenala, na akurungwa ogugu isi nke umu amaala. N'okwa mba, enweela mbọ isughari ukpuru UNDRIP ka o buru ukpuru nduzi maka GLAM na Australia. Na 2018, ulo ru iwu nke Terri Janke na Company nyere ikike site n'aka Australian Museums na

otu Galleries (Association) ka ọ kwadebe akwụkwọ akụkọ ahụ "Ndị mbụ: Ụzọ dị mma ịkwelite ntinye aka ụmụ amaala na ụlọ ngosi ihe mgbe ochie na ihe njikọta nkiri."

Na Australia, enweela ikpe gbasara GLAMs na-etinye aka na mmebi iwu nwebiisinka nke ọrụ omenala ụmụ amaala. Na Julai afọ 2000, ndị omenkà ụmụ amaala juru na mba ụwa nke Olympic Museum na-edeghari ọrụ ha na webụsaịtị ya na-enwetaghị ikike ha ma kwuo na e mebiri ikike akụ na ụba na nke omume. Ụlọ ihe ngosi nka mba ụwa nke Olympic anọwo na-egosiputa ọrụ mbụ dika akụkọ nke ihe ngosi nka nke ndị Aborigine na Lausanne, Switzerland. Ụlọ ihe ngosi nka Olympic nke mba ụwa wedara ọrụ ndị ahụ na Disemba na afọ 2000. E nwewokwa ihe omume maka imebi ozi nzuzo n'ihe gbasara ihe ụmụ amaala di nsọ (lee Foster v Mountford (1976) 14 ALR 7). Ọ na-abụkarị na enwere ike iweta omume maka imebi ikike nwebisiinka n'ihe gbasara ọrụ omenala a na-ebiputaghị, yana imebi ozi nzuzo.

N'otu aka ahụ, mmekọrịta dijitali ikike nwebisiinka na ikike mmadụ zuru ụwa ọnyụ na ikike omenala na iwu ihe nketa omenala (nke nkọwa ya sara mbara na-agụnyekarị ọtụtụ ihe nwebisiinka) ga-edoziri.

Ọgụgụ isi mmadụ na ihe nketa ọdịnala

Mmepe na ọgụgụ isi mmadụ (AI) na-enye ọtụtụ ohere na-atọ ụtọ maka GLAM na ụwa dijitalu. Ndị a sitere na mmepe nke ụdị ma ọ bụ algoridim zuru oke site na nhazi data, ruo na Ngwuputa, nyocha na ime ka datasets nwee metadata ọhụrụ. Ọ bụ ezie na ohere ndị a nwere ike ịkwelite GLAMs n'ihu site na mgbanwe dijitalu ha, ha na-ebulikwa ajuju na mpaghara nwebisiinka, karịsịa ma a bịa n'iji nchikọta dijitalu nke GLAM na-azụ AI na ọgwụgwọ nke AI na-emepụta n'okpuru iwu nwebiisinka. A ghaghị ịkọwa isi ihe atọ: iji nchikọta GLAMs maka ọzụzụ AI; ikike nwebiisinka / ngalaba ọha nke ọdịnaya AI-emepụtara; na ihe mgbochi gafere ikike nwebisiinka imeghe na ịkekọrịta mkpokọta GLAM n'ihu enweghị nkọwa doro anya gbara AI gburugburu.

Ekwesiri ịkwado GLAM n'iji data dijitalu ha maka ebumnuche ọzụzụ AI (gụnyere mmụta igwe) iji mezuo ebumnuche ọhaneze ha. N'uzọ iwu kwadoro, a ka nwere nnukwu ejighi n'aka maka ma oke nwebisiinka na ndị ọzọ na-enye ohere iji ọdịnaya nwebisiinka maka ọzụzụ AI. Ejighi n'aka a nwere ike inwe mmetụta na-akụda mmụọ na GLAMs na-achọ iji teknụzụ AI. Nke a bụ otu ihe mere eji ọrụ nwebiisinka zụọ AI kwesiri ka a na-ewere na ọ bughị imebi site na ndabara. Dika gbasara ọdịnaya nwere ikikere CC, ebe achoro ikike nwebiisinka iji zụọ sistemu AI, ikike ahụ na-enye ikike ahụ n'okpuru usoro na ọnođụ dijitali iche iche dabere na otu ikike CC. Akwụkwọ eserese na-enyere aka iji anya nke uche hụ ma a kpalitere ikikere ma ọ bụ otu a, ọnođụ ndị nwere ike itinye.

Ọzọkwa, a hụla AI ka ọ na-emepụta ọdịnaya "ihe okike" site na AI. Ọdịnaya dijitali ahụ nwere ike bụrụ akụkọ nke mkpokọta GLAM ka ọ na-amalite inweta ekele dijitali ka ụdị okwu ọhụrụ nke "ihe okike". N'otu aka ahụ, ọdịnaya GLAM meputara site na iji teknụzụ AI (dijitali ka datasets bara ụba) nwere ike ịba ụba ka ọtụtụ ụlọ ọrụ na-enyocha ohere ndị AI na-enye.

Ọ bụ ezie na amabeghi ọkwa nwebisiinka nke ọdịnaya dijitali ahụ n'okpuru iwu dijitali, ekwesighi inwe ikike nwebisiinka na ọdịnaya sitere na AI na ọ ga-adị na mpaghara ọha. Ndị GLAM nwere ike ịnweta, jiri ma jiri ya mee ihe n'ebe ọhaneze iji mezuo ebumnuche ọhaneze yana nke ọha na eze. E wezuga ikike nwebisiinka, a

ga-enyocha ọtụtụ ihe mgbochi ikekọrịta na iji mkpokọta GLAM metụtara ụkpụrụ omume, nzuzo na nchekwa data iji weta dokwuo anya na ọrụ na-agbanwe ngwa ngwa nke AI na-arụ na ngalaba GLAM.

Mmechi

Ọrụ ndị bụ isi nke GLAM iji mee ka ịnweta ihe nketa ọdịnala na-egbochi ya site na iwu na iwu na-adighi mma na nke na-adighi mma, na-agbakwunyere site na ọdịdị egwu nke GLAMs. Ọ bụ ezie na ụkpụrụ omume kachasi mma na GLAMs "na-emetuta ime mkpebi karịa mgbanwe ndi omebe iwu na ikpe mara mma," ụkpụrụ ndi di otu ahụ na-ewe oge iji zụlite ma ghara inye nkwenye nke mgbanwe ndi omebe iwu nwere ike inye. Na enweghi ntụkwasị obi na nchekwa zuru oke, GLAM nwere ike izụlite omume ndi na-adighi ize ndu nke na-egbochighi ikike ha iruzu ọrụ ọdịmma ọha na eze. Ọ bụrụ na anyi anogideghi na-akwado maka okwu ndi a, usoro iwu zuru ụwa ọnu na usoro iwu nwere ike idi na-akwado ọrụ GLAM iji mee ka mkpokota ha nweta ọha na eze maka iji ya mee ihe. Ndi na-eme iwu nwere ibu ọrụ nke imeputa gburugburu amuma zuru ụwa ọnu nke ga-eme ka ọrụ GLAM di na: (1) na-akwado ọrụ GLAM iji kesaa mkpokota ha na ụwa; (2) na-amata ma na-akwado ikike onye ọrụ iji rite uru na ịnweta omenala na ihe omuma; (3) na-akwado ngalaba ọha siri ike ma na-eme nke oma; na (4) na-asopuru ma na-echekwa akụ ọgụgụ isi obodo

Ndeputa nke ndebiri

CC: Okike nkiti

CDL: Nchikwata nbinye ego dijitalu

CDSM: Nwebiisinka na Otu Ahia Digital

CH: Ihe Nketa Omenala

DRM: Njikwa ikike dijitalu

EC: European Commission

GLAMs: Osise, ọba akwukwo, ebe nchekwa na ebe ngosi ihe mgbe ochie

OOCW: Oru Azumaahia

SCCR: Komiti guzoro oto WIPO na ikike nwebiisinka na ikike metutara TDM: Ederede na Ngwuputa data

TPMs: Usoro nchekwa teknuzu

UGC: Odinaya eweputara onye oru

WIPO: Otutu Na-ahụ Maka Ngwongwo Uwa

Isi mmalite ndi ahoputara:

- Nwebiisinka - ICOM, <https://icom.museum/en/our-actions/heritage-protection/copyright/>



- D5.1 Kpesa maka usoro iwu dị ugbo a maka gallery na ebe ngosi ihe mgbe ochie (GM) na EU,  
[https://zenodo.org/record/5070449#YPa\\_8DYzb9F](https://zenodo.org/record/5070449#YPa_8DYzb9F)
  - Aro Europeana maka nwebisiinka na ọrụ ya na mgbanwe dijitalụ nke mpaghara ihe nketa omenala,  
<https://pro.europeana.eu/post/recommendations-on-copyright-and-its-role-in-the-digital-transformation-ngalaba-ihe-nketa-omenala>
  - Ikwado Inweta Ihe Ọmụma: Ọrụ nke Ụlọ Akwụkwọ (Ben White, WIPO Magazine),  
[https://www.wipo.int/wipo\\_magazine/en/2012/04/article\\_0004.html](https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2012/04/article_0004.html)
  - Kọmiti na-eguzosi ike n'ihe na ikike nwebisiinka na metụtakwa nnoḳọ nke iri atọ na asatọ Geneva, Eprel 1 ruo 5, 2019 AKWỤKWỌ KWESIỊRỊ NA Nwebiisinka (Benhamou),  
[https://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/sccr\\_38/sccr\\_38\\_5.pdf](https://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/sccr_38/sccr_38_5.pdf)
  - Kọmiti na-eguzosi ike n'ihe na ikike nwebisiinka na ikike ndị metụtara ya (Canat na Guibault),  
[https://www.wipo.int/export/sites/www/copyright/en/limitations/pdf/museum\\_study.pdf](https://www.wipo.int/export/sites/www/copyright/en/limitations/pdf/museum_study.pdf)
  - Creative Commons, Ọdịnihu nke ebe ngosi ihe mgbe ochie na-emege, 2021,  
<https://creativecommons.org/2021/05/18/the-future-of-museums-is-open/>
  - Creative Commons, Iwu nwebisiinka ga-eme ka ụlọ ngosi ihe ngosi mezu ebumnuche ha, 2020,  
<https://creativecommons.org/2020/05/18/copyright-law-must-enable-museums-to-fulfill-their-mission/>
  - Ngalaba Ọhaneze vs. Ụlọ ihe ngosi nka: Oke ikike nwebisiinka na mmeghari nke ọrụ nka abụọ,  
<https://www.jcms-journal.com/articles/10.5334/jcms.1021217/>
  - EIFL Draft Iwu na Nwebiisinka gụnyere Mpuga ihe nlereanya na oke maka ọba akwụkwọ na ndị ọrụ ha (2016) | EIFL, <https://www.eifl.net/resources/eifl-draft-law-copyright-including-model-exceptions-and-limitations-libraries-and-their>
  - 21 maka 2021: Ewezuga - KERE, <https://www.create.ac.uk/blog/2021/11/19/21-for-2021-exceptions/>
  - 21 maka 2021: Ihe nketa dijitalụ na ngalaba ọha - Mepụta,  
<https://www.create.ac.uk/blog/2022/01/07/21-for-2021-digital-heritage-and-the-public-domain/>
- [Njedebe akwụkwọ]